

SNÁŘ Z TOVÁRNY

středa 31. 5. 2023

MAGAZÍN FESTIVALU DREAM FACTORY OSTRAVA 2023

ZAŠLÝ MOTELOVÝ POKOJ NESE VLASTNÍ PŘÍBĚH A OTEVÍRÁ TÉMA VÝRAZNÉ ŽIVOTNÍ ZMĚNY

Dramaturg Boris Jedinák patří od sezóny 2020/2021 ke kmenovým členům Divadla Na zábradlí, kde si směle a bezostyšně, jako ve svých dřívějších titulech, humorně pohrává s absurdem a paradoxy, ale zároveň odkrývá tíživá společenská témata. Ani inscenace *Medvěd s motorovou pilou* o tyto aspekty nepřichází, ba jimi dokonce běsní. Chcete vědět jak?

Předlohou inscenace jsou povídky finské prozaičky a dramatičky Rosy Liksom. Co vás přivedlo k jejich zpracování?

Prvotním záměrem, který jsme si s režisérem Janem Mikuláškem při přípravě této inscenace vytyčili, bylo zpracovat povídky české nebo zahraniční autorky – prozaičky. Během pátrání po vhodném materiálu nás povídky Rosy Liksom ohromily svým černým humorem, stručností, nadhledem, ale zároveň schopností velmi přesně vyhmátnout určitý sociální problém, který bychom často raději drželi někde na okraji našeho zorného pole, než mu čelili. Ekonomické rozdíly mezi městem a ven-

kovem, drogové závislosti, prostituce, všechno to určuje životy postav z povídek Rosy Liksom a dává vzniknout řadě absurdních situací, kterými procházejí.

Kterou z povídek jste si nejvíce oblíbil a proč?

Moje nejoblíbenější povídka se bohužel nakonec do inscenace nedostala. Šlo o monolog ženy, která se neustále zamilovává a bezhlavě se znovu vrhá do vztahů, které očividně nikam nevedou. Každé nové lásce obětuje naprosto vše – stěhuje z místa na místo, mění práci, děti z předchozích vztahů bez nejmenší vý-

čitky svědomí odloží na sociálku. A když se jí po dětech začne stýskat, vyzvedne si je zpět a nesmírně se diví, proč ji po letech nepoznávají. Je to velmi kruté, ale výmluvná povídka o neschopnosti poučit se ze svých špatných rozhodnutí, o selhání paměti, která končí jak jinak než novou osudovou láskou, která už samozřejmě musí zaručeně vyjít.

Příběhy jednotlivých postav jsou v inscenaci složeny do mozaiky. Podobný narativní postup využíváte ale poměrně často. Co ovlivňuje tuhle vaši volbu?

Neřekl bych, že je tento dramaturgický

PROGRAM — STŘEDA 31. 5.

16:00	DOBŠÍNSKÝ *AKO SOM SA STAL Fiducia – FGF	90'
18:30	MEDVĚD S MOTOROVOU PILOU Divadlo Petra Bezruče	95'
19:00	DVĚ ČÁRKY Studio G	60'
21:00	MARNÁ LÁSKY SNAHA Stará aréna	65'

ÚVODNÍK

Vzhledem k tomu, že už se setkáváme posedmé, mohu si snad dovolit familiárni: má milá čtenářko, můj milý čtenáři, vraťme se skoro na začátek. Pamatujete, jak jsme hned druhý den festivalu poslouchali podezřelou slovenštinu Šimona Plicky z improvizací skupiny Kluci co spolu chodí? Tak včera jsem na něj při sledování představení Dobšinský *ako som se stal* poměrně často myslela. Pavol Dobšinský byl někdo jako slovenská obdoba Boženy Němcové, romantik, sběratel folkloru. Inscenace inspirovaná jeho životem a dílem, která má podobu imaginativní a miniaturní stolní hry je totiž taky ve slovenštině. Pokud ale moje již v samostatné České republice narozené slechy správně poznaly, nejednalo se o „dnešní slovenštinu“. A některé formulace mi tak zněly skoro jako snahy Čechů dnešní doby hovořit po slovensky. Je to laciná, ale kupodivu stále velmi účinná sranda. A některým to jde lépe než jiným. Svě o tom ví i Kluci. Případá mi, že pokud v rámci jednoho festivalu cítím potřebu nostalgicky se zamýšlet nad jeho průběhem, už se asi opravdu blíží konec. Což ovšem není tak úplně pravda, protože ode dneška zabírají Ostravu mí souputníci, studentky a studenti. Pokud ještě nemáte vstupenky, je na čase to napravit. Uvidíme se tam. Loučit se prozatím odmítám. Jednak proto, že to není fér ke zbývajícím čtyřem dnům, ale zejména proto, že nesnáším loučení. Takže spíš na brzkou shledanou. (bs)

kompoziční princip něčím, co vědomě soustavně zkoumám. V případě *Medvěda s motorovou pilou* se mozaika nabízela jako výhodný klíč. Dokázali jsme díky ní začlenit do inscenace více povídek a pokusit se zdivadelnit svět povídek Rosy Liksom tak, aby byl co nejpestřejší. Zároveň je pro mě v inscenaci nad jednotlivými povídkami velmi důležitá rovina prostoru motelového pokoje, do kterého jsme vybrané povídky zasadily, a která jednoduchou mozaiku posouvá, doufám, ještě trochu dál. Zašlý motelový pokoj nese vlastní příběh a otevírá téma výrazné životní změny, kterou prochází každá z postav v inscenaci. A zároveň je tento pokoj i děsivým místem, kde by nejspíš nikdo z nás nechtěl skončit.

Stejně jako i v jiných vašich inscenacích (např. *Tisíce radostí* či *Setkání spiklen-*

ců) i v *Medvědovi s motorovou pilou* vystupují postavy nacházející se v mezních situacích. Co vás na tomto typu charakterů baví?

Láká mne, když se divadelní sál může stávat místem, kde mohou herci i diváci společně prožít něco nevšedního, extrémního, často možná i něco, čemu bychom se raději v běžném životě obloukem vyhnuli. Proto asi ta záliba v mezních nebo absurdních situacích. A pak divadlo o všedních, nedramatických momentech bývá nuda...

Řekla bych, že velmi rád pracujete se zvukovou potažmo hudební složkou, která často dodává na intenzitě mlčení a ani tato inscenace není výjimkou. Co pro vás znamená hudba v kombinaci se slovem?

Při přípravách inscenace přišel s nápadem využít živou hudbu režisér

Jan Mikulášek. Jako autora hudby oslovil Vojtu Vondráčka, který zároveň v představení hraje. Kapela nám otevřela možnost zdivadelnit některé povídky nejen formou situací, monologů, ale i písní – balad. Mám pocit, že díky tomu některé povídky získaly intimnější rozměr a odkryly se v nich skryté sny a emoce postav, které hudba dokáže vyjádřit lépe než tisíc slov.

Je podle vás život absurdní?

Život je určitě plný absurdních situací. Proč, to nevím. Asi si za to ve většině případů můžeme sami. (Což je vlastně hlavní princip všech povídek Rosy Liksom.)

*Za rozhovor děkuje
Petra Kupcová*

SETKÁNÍ BLÍZKÉHO DRUHU

Včerejší debata s názvem Blízko od sebe byla vlastně zahájena už ve čtyři hodiny odpoledne v Komorní scéně Aréna, když se většina publika usadila do velkého kruhu před představením *hladní vodina: Rusalka*. Kromě jména a krátké informace o sobě, kterou každý/á z nás pronesl/a do mikrofonu, jsme zdviháním ruky odpovídali na otázky týkající se identity, genderu a transgenderu. Na otázku, zda si někdo v sále alespoň jednou v životě jakýmkoliv způsobem hrál s genderovými rolami a zkoušel se třeba jen obléknout proti svému genderu, se dalo odpovědět myslím docela bez problémů a okamžitě. Naopak dotaz, zda se dovedeme představit, že zůstaneme v partnerském vztahu s někým, kdo se „vyoutuje“ jako trans, je myslím mnohem komplikovanější, jelikož se jedná o natolik osobní, málo představitelnou, a proto obtížně rozhodnutelnou situaci. Stejně jako celá inscenace *hladní vodina: Rusalka* má ale i počáteční dotazník myslím zejména jakousi iniciační úlohu – jde o to vidět a slyšet příběh trans osoby na divadle. Navíc příběh končící happy endem. Musíme se jako společnost totiž naučit přát šťastné konce všem, a jak jinak toho dosáhnout než přesvědčit diváky o tom, že v jakémkoliv archetypálním i pohádkovém příběhu jde především o lásku dvou lidských bytostí. Divácká nebo třeba čtenářská satisfakce, kterou přináší finální polibek dvou postav za zvuků smyčců a padajících konfet nepramení z toho, že se líbají princ a princezna, ale proto, že zvítězila láska. Navíc Daniela Špinar

přeci jen využívá jemné zcizovací prvky, když například nechá Marii Machovou (Rusalku) ještě jako „běžnou účastnici“ úvodního kroužku, aby se představila: „Já jsem Marie a mám ráda pohádky.“ Stejně tak na konci prohlásí, že má ráda šťastné konce, poprosí zvukaře, aby „jí tam pustil tu písničku“, mezi diváky rozdá tři různově rozsvícené světelné tyče namířené na ni a Patrika Děrgela a spolu s ním pak vystřelí stříbrné a zlaté konfety. V jinak prázdném prostoru dominují již zmíněná světla, která mohou různě barevně svítit nebo blikat, čímž zcela zásadně proměňují atmosféru, což ve spojení s koutrožem a mikrofony s různými efekty vytváří atmosféru připomínající výrazný vizuál amerického seriálu *Euforie*, plný neonů, fialovo-růžových odstínů a třpytek. V tomto pozlátku naopak vynikají statické scény, při nichž se Marie Machová a Patrik Děrgel třeba jen objímají, koukají

si do očí nebo si leží v náručí. Na konci tedy byly všechny pomyslné kolonky nezbytností v romantických zakončeních odškrtnuty, cynik ve mně se ušklíbl, ale pak dochází k onen polibek, pevné objektů a nějak mi nejde se ubránit euforii. V rámci besedy, již se kromě Daniely Špinar zúčastnila ještě hudebnice Terezie Kovalová a sociální pracovník Mgr. Karel Pavlica, PhD. se pak jako refrén vracel problém, s nímž se (nejen) v rámci trans debat jako společnost konfrontujeme a ten spočívá ze strachu z neznámého, z nemožnosti okamžitě si všechny a všechno zaškatulkovat, dát nálepku na co a na koho se jen dá. Jenomže co kdybychom na fakt, že jsme každý jiný a nepadno zařaditelný, zkrátka originál, nahlíželi nikoliv jako na potenciální riziko, ale potenciální potenciál. Vezměme si takovou duhu, neoceňujeme na ní náhodou právě tu barevnost. Metafora – dobrý den! (bs)

FOTOGRAFICKÉ OHLÉDNUTÍ ZA ŠESTÝM FESTIVALOVÝM DNEM

NEGATIVA, POZITIVA A SOCIÁLNÍ JISTOTY?

Dvě čárky. Pozitivní výsledek? Nebo negativní? Název inscenace Terezy Agelové odkazuje k výsledku domácího těhotenského testu. Ale pozitivní je někdy negativní, dozvíme se z úst dvou žen, které ještě nebyly v tom – hereček Dominiky Fucíkové a Elišky Fejkové. V inscenaci reflektují nejen těhotenství a s ním spojené obavy, ale také témata mateřství, menstruační chudoby, partnerského soužití či škodlivosti hormonální antikoncepce, a to z pohledu mladých žen před třicátkou. Dozvídáme se například, že jsou státy, kde menstruační chudobu již aktivně řeší, a že konkrétně Skotsko zavedlo pro menstruující ženy přístup k hygienickým potřebám zdarma. U nás jsme v tomto ohledu značně pozadu, probíhající debaty o snížení DPH na menstruační pomůcky ještě zdaleka nedosáhly uspokojivého výsledku. Edukativní části, ve kterých se herečky snaží skrze performativní přednášky přiblížit publiku fakta podložené daty (týkající se například zmíněných nebezpečí hormonální antikoncepce), střídají dětské říkanky, rapové a pohybové vložky či hra s maňásky. Do toho všeho vstupují s obdivuhodnou energií. Tyhle ženy nám nepřišly jenom něco vysvětlit. Spíše se zdá, že se skrze představení stále znovu samy sebe táží: Být či nebýt matkou? A co to vlastně znamená být ženou? Co to znamená být ženou bez mateřství? Herečky se dotýkají i intimních rovin. Rizika mateřství nejsou jen racionální, zdravotní a ekonomická, ale mohou být spojená s vlastními traumatickými vzpomínkami na výchovu rodičů. Je možné neopakovat ty samé chyby? Stejně nakonec všichni uděláme v rodičovství vlastní. Stojí to tedy za to? Inscenace *Dvě čárky* nejspíše neposkytne divákům jednoznačné odpovědi, nicméně možná je naučí ptát se podobným způsobem. Nebo se minimálně přestat na všechny strany ptát „A proč vlastně nechceš děti?“ (kv)

STÍN ŽENY V BÍLÉM PROSTŘEDÍ OVLÁDANÉM MUŽI

Všechny známé antické tragédie o silných archetypálních ženských hrdinkách byly převyprávěny mužskými ústy a napsány muži. Odlitek, tematicky oproti tradici pravděpodobně ženských úst ze sádry, se v inscenaci v koprodukcí Městských divadel pražských a Slovenského komorního divadla Martin *lokasté* v režii Lukáše Brutovského jako první z vymodelovaných částí obličejů v pozadí scény objeví. Scéna Pavla Boráka je rozdělena do dvou rovin. Hlavní část tvoří bílou šikmou plochu, se stává prostorem k jednání herce Městských divadel pražských Petra Konáše, jako představitele všech mužských postav a symbol maskulinity, a herečky Slovenského komorního divadla Jana Olhové, představitelky lokasty. Nad rampou se tyčí bílé orámování „dílna“, kde většinu času Juraj Poliak, chvílemi s pomocí Konáše i Olhové, modeluje ze sádry jednotlivé odlitky, které poté pokládá na tyče, aby vznikl objekt připomínající tvář. Samotná rampa nutí přemýšlet o hierarchii podle toho, kdo se objevuje na vyvýšeném místě, většinou jsou to právě muži, a Jana Olhová se kromě „modelovacích“ scén pohybuje především v dolní polovině rampy nebo na forbině, což zvýrazňuje dominanci patriarchální společnosti. Zároveň díky kostýmům Zuzany Hudákové, které tvoří svítivé bílé „teplákovky“ se zipem až ke konci kapuce a bílým teniskám aktéři často po rampě sklouzávají. Úbor silně odkazuje ke covidové epidemii, která je v inscenaci explicitně zmíněna jako paralela k moru v Sofoklově oidipovské tragédii, z níž inscenace velmi volně vychází, zároveň také může souviset s fitness centry a maskuli-

nitou, kam vyprávěná část Petra Konáše ostatně často směřuje. Na tvářích mají občas herečka nebo herec místo masek displeje, připomínající nejsledovanější seriál Netflixu v předložském roce *Hra na oliheň*. Na displeji jsou často buď řecké výroky nebo nápis „spoiler“ vždy, když dochází k vyjádření základní pointy dějové zápletky. Ten má často na tváři Olhová jako nezúčastněná informatorka, kdy příběh vypráví muž, přestože hlavní hrdinkou vyprávění má být žena.

Velmi výrazná je choreografie Martina Talagy, například ve chvíli, kdy se z ležící polohy na rampě Petr Konáš začíná hýbat a jeho „plazení se“ po šikmé ploše připomíná výrazový tanec, jeho

roztažené ruce zase symbolizují Ježíšovo ukřižování. Vztah lokasté a Oidipa je naznačen právě především pohybovou interakcí mezi jejich představiteli. Herectví Konáše i Olhové je kvůli častým aktuálním vložkám, antiiluzivním narážkám, současnému jazyku a zejména ironii spíše zcizující, než že by se snažili vcítovat do svých postav, přesto jejich výkony inscenaci dominují. Na bílou rampu jsou promítána řecká písmena a jméno postavy, o níž je zrovna s ironií a různými aktuálními odkazy vyprávěno, všechna jména až na poslední část věnovanou lokasté jsou mužská. Světelný design Matouše Ondry je kromě závěrečné scény, kdy shora vyjde černé pozadí jako kontrast k sádrovému obličejů, jediný prvek, který akcentuje jinou barvu než bílou, tedy opět černou nebo díky stínům černošedou. V okamžiku, kdy Jana Olhová promlouvá o osudu lokasté, se na sterilně bílou šikmou plochu kromě jména lokasté objevuje jen stín herečky ohraničený dvěma čárami, v nichž je takto symbolicky uvězněna. V tu chvíli jako by byla jakoukoliv ženou, která se snaží vymanit ze stěn, které jí právě už od antiky staví patriarchální společnost. (aš)

STUDENTSKÁ STEZKA KE ŠPANĚLSKÉMU ZAKONČENÍ

Spříznění snílci, čtenářky, čtenáři, Továrna na sny se pomalu ale jistě překlápí do sekce Student Factory. Pomyslně ji zahájí večerní představení *Marná lásky snaha*, s níž přijeli loňští vítězové studentské soutěže z pražské činoherní katedry DAMU – někteří z vás si možná ještě pamatují jejich zběsilou *Tancovaczku*. V příloženém programu se můžete detailněji seznámit s konkrétními inscenacemi, ale vězte, že se můžete těšit na mladou krev z Brna, Prahy, Banské Bystrice, Katowic a Budapešti. V posledním, striktně online, osmém čísle Snáře si budete moci přečíst nejen rozhovory s nimi, ale i reflexe všech představení, které v Ostravě společně uvidíme. Po teenagerech a dvacátnících se v rámci slavnostního zakončení podíváme ještě o jednu dekádu dál. Třicátnice Yerma bude vyprávět příběh o tom, jak snadno se z „volného průběhu“ může stát „volný pád“. Za roli v této současné variaci na drama španělského autora Federica Garcíi Lorci získala herečka Nina Horáková nominaci v Cenách divadelní kritiky za rok 2022. V této souvislosti chystáme ještě rozhovor s režisérem inscenace Yerma Mariánem Amslerem. Jdeme do finále, tak ať to stojí za to!

Program studentské sekce

ČTVRTEK 1. 6.

16:00 Komůrka KSA

Skici o nervózní planetě

DiFa JAMU, Brno CZ (činohra)

režie: **Martin Modrý**

délka: 40 minut

Od roku 1947 je dnes nejvyšší pravděpodobnost nukleární katastrofy. Groteská o tom, jak (ne)zešlehet na planetě, která se zbláznila. Na motivy knihy *Notes on a Nervous Planet* Matta Haiga.

18:00 Stará aréna

Human Being

DiFa JAMU, Brno CZ (ateliér fyzického divadla)

režie: **Justina Grecová**

délka: 40 minut

Kompozice dvou klauzur Ateliéru fyzického divadla DiFa JAMU.

Autorské monodrama vycházející z tématu obsese. Co je její přirozená míra? Láska, potřeba pečovat, hromadění a materialismus, touha po doteku, navracející se myšlenka, fyzické konání jako obsesivní principy položené na hranici (dis)komfortnosti.

cca 18:45 tamtéž, navazuje na *Human being*

Letokruhy

DiFa JAMU, Brno CZ (ateliér fyzického divadla)

režie: **Maria Nona Mlejnská**

délka: 45 minut

Dialog performerky a akustické violy na téma stáří a smrti. Vycházíme z fragmentů rozhovorů se starými lidmi a pojetí smrti v tibetské, egyptské a dalších kulturách. Cílem však není postihnout konkrétní osobnost, spíš se dotknout metafyzické podstaty konce života, pro jejíž vnímání není v dnešní společnosti dost místa.

20:30 Studio G

Patoformy

Szkoła Aktorska Teatru Śląskiego, Katowice PL

režie: **Alina Chechelska-Płosonka**

délka: 80 minut

Patoformy Magdaleny Drab jsou hrou sestávající z dějově nesouvislých scén, řazených abecedně. V naší inscenaci jsme vybrali některá písmena abecedy. Zabýváme se v ní analýzou změn sociální struktury, a především odchylkami od přirozeného řádu, a pokoušíme se odhadnout míru vývoje v budoucnu. Zkoumáme proměny hodnotového systému společnosti, mezi klíčová témata patří např. patriotismus nebo globalizace.

PÁTEK 2. 6.

18:00 Studio G

Perplex

DAMU, Praha CZ (činohra)

režie: **Tomáš Ráliš**

délka: 115 minut

Perplex popichuje černé svědomí Evropy, všechny její války, genocidy, totalitní režimy. Opírá se do její sebeuspokojující arogance, nenažranosti, rezignace na hodnoty humanismu, zneužívání levné pracovní síly z východu. Co všechno to páchne z pod gauče, na kterém sedíme? Je tu cosi cítit. Je tu cítit zdechlina.

20:30 Stará aréna

God, Home, Kitchen

FreeSZFE, Budapešť HU

(alternativní / fyzické divadlo)

režie: **Mikolt Tózsza**

délka: 60 minut

Přečetla jsem si, že „v Maďarsku je středobodem rodiny žena, a tak dříve nebo později všichni skončí v kuchyni, kde jim matka – a myslím, že se to týká opravdu každého, nejen našeho domova – nebo manželka připravuje večeři.“ Rozkřičela jsem se a mrštila sebou na podlahu, ale nejdřív jsem důkladně umyla stroj na těstoviny.

SOBOTA 3. 6.

13:30 Studio G

Ř.I.P.

DAMU, Praha CZ (alternativní a loutkové)

režie: **666 entertainment**

délka: 25 minut

Ve špatný čas na špatném místě. Loutková inscenace plná humoru, škodolibosti a napětí na motivy klasické české pohádky *O Veliké řepě*. Jazykově bezbariérová inscenace pro diváky všeho věku.

15:30 Stará aréna

La Musica

Akadémia umení Banská Bystrica, SK

režie: **Tereza Farkašová**

délka: 60 minut

Klíčem našeho nastudování je trauma. Trauma, které dokáže člověka pronásledovat celý život a vyvolávat v něm pocit méněcennosti a nejistoty. Pokud se na člověka vyvíjí nátlak od útlého dětství, může to mít i katastrofické následky, které ho budou provázet celým životem.

Snář z továrny – magazín festivalu Dream Factory Ostrava 2023. Středa 31. května, číslo sedmé. Šéfredaktorka: **Barbora Sedláková** (bs). Redakce: **Silvie Hajdíková** (sh), **Zdeňka Horváthová** (zh), **Petra Kupcová** (pk), **Amálie Švecová** (aš), **Kristýna Vinařová** (kv). Fotografie: archiv festivalu Dream Factory Ostrava, **Maxim Bajza**, **Ondřej Durczak** a **Lukáš Horký**. Grafická úprava: **Jan Kulich**. Sazba: **Lukáš Horký** – Surbanz. Zpravodaj vydává Dream Factory Ostrava, z. s.. Ředitel festivalu: **Tomáš Suchánek**.

OSTRAVA!!!

